

DAD BLAAN TULEN

Koronadal Bilaan

Published by
the Summer Institute of Linguistics
in cooperation with
the Bureau of Public Schools
and
the Institute of National Language
of
the Department of Education
Manila, Philippines
1965

PREFACE

This collection of short stories is designed to follow the Bilaan primer, TNANIN LIBLU. It contains myths, adventures, and riddles, all derived from Bilaan sources. They were compiled by Norman and Doris Abrams, members of the Summer Institute of Linguistics.

37.3-865-225

KAMTU FALI

Nun nimò dad libun ani. Salu ale ditù di lnigòla. Sàlu ditù kamtu fali di lnigo. Gafat falila, na ani kagula kamtu. "Tay sa", man libun ani. "Nun glifetgu ditù di gumnè. Glifetgu ktu ditù di gumnè. Landè

do bensung ktu fali ani." Na man i libun ani, "Samfulê agu ditù di gumnè."

Samfulê ditù di gumnè libun ani. Ta nwean i ktu ditù di gumnè. Lê samfulê ditù di lnigo. Naben bansung ktu ditù di lnigo.

Na kamtu i dad libun di fali di lnigo. Tay nimò dad libun ani. Na minit ditù di lnigo. Bong minit kamtu. "Tay", man i libun ani, "Kinit kamtu di lnigo. Na man i satu libun, "Ftud ite, ditù di dungan i kayu atù."

Nun teenla di dungan kayu. "E, wê," man i libun ani, "Dét atù, ditù di dungan kayu atù? Nun teengu kmamang di dungan atù. Ulad, wê. Teenam ulad atù, wê?" "Teengu", man i satu libun. "Nang ite salu ditù. Nang ite ftud dungan kayu atù. Samfulê ite di lnigo, na-lê ite kamtu."

Na samfulê ale kamtu. Là ale ftud nan. Likò ulad teenla dungan kayu. Likò ftud dungan kayu. Lê ale kamtu, sana kinit.

Kamtu ale kel .di mtila fali, na mulê ale di gumnè.

"E, tay", man i libun ani kel di gumnè, kel fdu kamtu fali. "Ta fnge nan kdee kantu," man libun ani. "Ta fnge kdee fali kantumi."

Lwe ale kel di gumnè. Na mngel i dad ngà. "Kan ani?" man libun ani. "Kan ku mngel i dad ngà ani?" "Bitil gami, yê," manla. "Landè knaanmi, yê. Too gami bitil. Alo gami lwe di gumnè, na landè knaanmi."

"E, là," man yêla. "Nè gumnè fùyu? Làgu teen fùyu. Nè gumnean?" "Ta fool fù", man satu ngà. "Là dini fù. Landè to mimò knaan." Na mngel ale, lwe ale, du bitil.

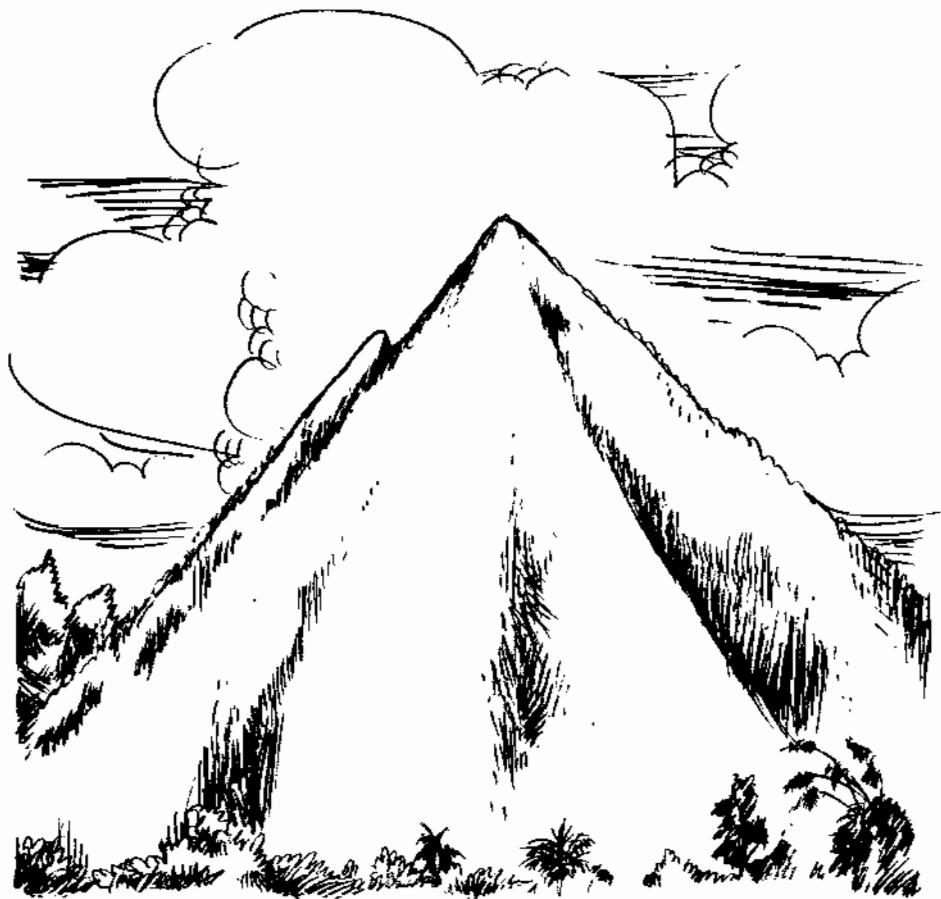
"E, là," man yêla. "Ta fool fùla. Landè to di gumnè. Kan ku fool fuam?" "Là," man satu ngà. "Nun to maye kanen. Manan 'Fool ge.' Na ta fool fù."

"Na," man yêla, "Mimò ito knaan. Bitil ito. Landè éél imò knaan. Faflal ge

ge mwè éél." Na satu ngà ta mwè éél. Nabem kabong di éél. Na mdak fali yéan. Mdak fali knaanla. Na kel ngà naben éél. "Gasil ge," man yéan. "Gasil ge mto lifoh. Mto ge lifoh na mimò ge knaan. Too ito bitil. Mngel tukay ngà."

Ta tagah knaan, na kmaan ale. Ta kmaan yê na dan ngaan. Ta là ale lê mngel. Ta fnge ale kmaan. "Tay kafye!" manla. "E yê," man ngà libun. "Lê ge salu ditù di lnigo? Lê ge kmatu fayah?" "La," man yéan. "Là agu lê kamtu. Ta fnge gami kamtu di lnigo." "E fye," man ngà libun. "Mnè yê di gumnnè fayah. Dét nimoam fayah, yê?" "Landè", man yéan. "Landè nimògu. Ftud agu di gumnnè fayah."

Ta kifuh. Kudang i satu ngà libun. Là fa kudang i tukay ngà, mnè di llam fuyuan. Dnilong yéan i tukay ngà, na lingagan dmilong dun.

MTUTUNG

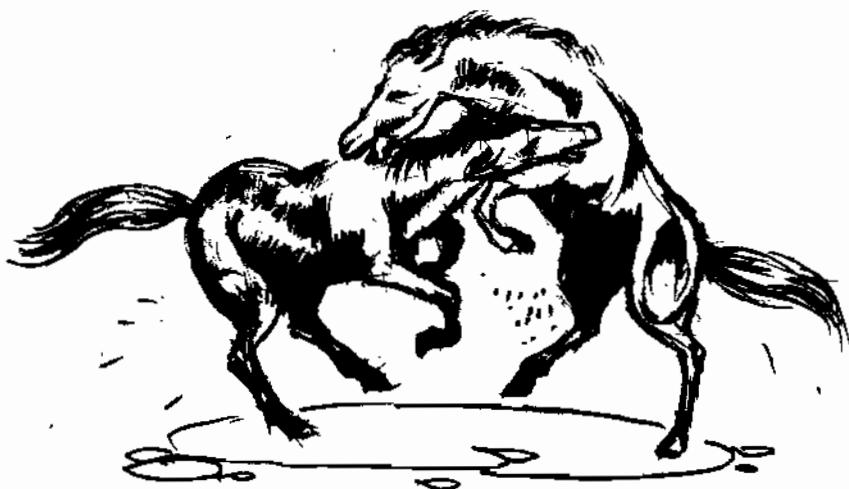
Di fa tlabogu ngà di ta nun sfalò lime fali i ktogu, fagin mà agu mlok ditù di Mtutung. Sfalò kdeemi na fat ayemmi di kagumi ayé, na yé gwèmi sdè sfalò lime; mdà gami too flafus na silang gami kel ditù di

Bulul lkè ta masol i du. Na ta yé gumilèmi, na ta mimò gami lifoh klomi tmatê sdè, na kafngemi tmatê sdè, na mimò gami knaanmi. Na kafnge-mi kmaan ta kakudang gami.

Na silang gami mukat, ta fayah, na tasut i du. Na ktèkmi na man mà gami, "Mimò gamo knaan." Na kafngemi knaan; yé man mà di do, "Na magin go do, salu ditù di tah i Mtutung." Na, ta mnagad gami salu ditù di tah i Mtutung, na tadol agu di kagol mà. Bay tnagakmi dadememi déé di gumilèmi ayé. Na ta mdà gami, na manak gami magu kel gami ditù di tah Mtutung.

Kanto gami kel di tah Mtutung, fsalu gami ditù di gulmakobmi. Na teengu tian landè gusen i kayegu. Na langit too mdadong, na landè kayun. Bong datalan, na walu kdee tfusuan. Na nun tfusuan Maskudung, na nun to déé, dnagit Fulung Msel, bong mtulus; na nun éél ditù. Nun bong sol ditù na ditù éél di laman. Na kanto gami maye glibut, ti landè gusen i matam. Di kabal i mahén na kel ditù di gugdak i langit, na ti landè guglidungan na ti mti teen. Na mtimi teen glibut.

Na toogu ti likò déé na mangu kane
ma, "Mulê ate, du likò agu. I langit
mdadong, na mahén, na mtim teen, i du na
too mdadong." Na yé mangu kane mà, "Na
gasil ate mulê du toogu likò." Na kanto
linge mà ayé, na ta manan, "Mulê ate." Na
kanto gami mulê, na silang gami lê kel
ditù di gumilèmi di bulul lkè na ta sdaf i
du. Na kantomì lê kel ditù di gumilèmi
atù, na yé man i dadememi, "Nè gufduyu?"
Na yé man mà, "Fdu gami ditù di tah
Mtutung." Na ta man mà di dadememi, "Na
mulê ato ditù gumnè ato. Ta dee sa sdè
ato ani, sfalò lime." Na kantomì mulê na
silangmi kel di gumnèmi na ta kifuh. Na
kakelmi di gumnè, ta man yê "Na nè
gufduyu?" Na yé man mà, "Fdu gami ditù di
tah Mtutung."

SAKÉT KUDÀ

Kdee deg knaye naye ani landè muna di sakét kudà. Du yé gumayègu maye i sakét kudà du too magagayè naye. Du fadé ku slame i dad labè kudà sakét, tatim mayè maye dale.

Du trinaninan ayé funa ale gal stadag; sakét ale tadag. Na nean ku ta mlo ayé ta sakét ale milè. Na yé ku ta mlo ale déé di gumilèla ayé ta lè ale mani tadag ayé sakét. Na yé sa lè man ku laam ale sankah déé na balù kel flabi i tanà lâ ale skah déé ayé.

Yè lo gusasè sakét kudà ku nun di dale milah, na ku gal sbulung i dad mfun kudà. Du ku ani gal gafat na gal gumdà sfati. Du ku ta fisan kudà i satu to na gadean bnulung i satù kudà atù na nayem li kanen kudà là bnulungan dun, ta kalbutan ayè. Na ku mdà i balaan atù lè flabe, na ta gal gumdà sdak ayé, dumen stibeh. Na yé sa lè man ku landè to gal tlasik mafas dale ayé na ta lè bong kasbanò. Na taman i dad tua di munan ku sálu di gusamfati kudà faltiang i agas na faltakas i fais, du ani sa galla tnagà. Na bay di mdu ani ta landè mimò ani, du ku là matu kudà i satu fanak nan i to mfun dun.

I KDULAKGU

Satu butang stulen gami yaangu, na yé manan deg, "Mibal agu muten sdè." Na mangu kanen, "Fayah nun sdè." Manan, "A, kakéngam." Mangu kanen, "Nun sdè fayah." "A, kakéngam." Na bay lêgu man kanen,

"Fayah nun sdè." Fnge ani, manan di deg,
"Sasè ali tmulen keng." "Na ta tim nayem,
fayah kmaan ge atay!" Na ta man yaangu,
"Na syan nangam fkel ltu du, ku kel ltu du
msalà ge di deg." Na ayé mangu kanen,
"Alogu nwè di tngà mnagad du."

Di kaflafusan kdagu. Fool agu Ksawan,
na lê agu subè Ambang, na lê agu metun
bulul mamah agu di lam i lfè mgabal dalan
i sdè, bay landè teengu. Kel agu di
Sakayaw landè teengu dalan sdè, na ta le
agu samfulê. Kantogu samfulê ayé¹
gugtufagu di ulu Anbang. Dunan ta gumite
agu dalan i sdè too falami. Na ta lalògu.
Kantogu lalò, nun satu lnigo gulmalò agu
dalan sdè, tà lingegu i sdè. Lè alon ta
teengu nan laweh sdè, na dunan ta
gutmimbak agu dun. Kantu gu tnimbak,
manawagu ku là tadean, du kabtù i sinafang
teengu i sdè ta milah. Klogu maye i dalan
sdè teengu i litean, na dunan i ta gulmalò
agu dun. Na lê nun satu lnigo gulmalò gu
dun tà gnumahgu. Bay làgu gtibeh dun du
gal milah. Kanto gafat di éél ayé ta
gugmumah agu dun du ta tmunà. Kanton agu
teen ta dluhan egu, na kadluhan deg, áyé

ta gutmimbak agu dün, na ta mati. Na dun ta gumwègu kulit kayu na ta knakifgu. Na ta mulê agu.

Kantogu mulê kel agu di gumnè ayé santulenla i santulenmi di kifuh ayé. Du man alogu nwè di tngà mnagad du i sdè. Na mangu di demegu, "Nayem, man i man ta ge alogu nwè di tngà mnagad du i sdè." Na dunan i ta gutmatê i sdè ayé. Na kafnge tmatê dun, ta ngasgu, na kafnge mgas dun tmatê atay na kafnge ayé ta kmaan gami nan atay i sdè. Kafngemi kmaan atay ta sansumungu dun nun lwe to gmaslå idün, satu Blaan na satu Bsayà. Na kafnge mumun dun ta mulê ale.

Kalabaw di Mtutung, mlatuh
sol ilungan.

Sol ahak

* * * * *

GUMDÀ BLATIK

Ayé man kun na nè i bulen libun, na nè
i du lagi. Na man kun satu ngàla. Ayé man
i bulen kun di kane du, "Nabem gite i ngàta
ni, dù deg man bulen kun na gal agu magu
kifuh. Na kadang matà sanlabat ngàta." Man

du, "Ge mabe dun du deg"; man du, "ali agu minit." Na la maye bulen; na ayé ta gusagdalla. Na mdà kun du na ntelan i ngala ayé, fnatin. Na kafngen mtel dun, kun, too malnak, na sabulan. Na ayé sa duenan kun kafngen mtel dun na smabul dun. Ayé taluan kafngen smabul dun, "Sabulgu blatung falgalung; sabulgu tamway na falbukay." Na ayé sa duenan kun blatik ti falbukay du atù sa dunan.

Na kabay du mneng sa i blatik ku kifuh.

DUEN LANGIT MDATAH

Di munan i langit too mdanà, bay nun
satuh tua libun mdak i gumdaan duenan ta
too mdatah. Satuh kaflabin ayé nimoan mdak.
Di kaketan i lun gasduk di langit, na ayé
gumanan di langit, "Idul tah tulay." Na

idul tah tukay langit. Na léan kaket i lun lê man gasduk di langit. Na léan man di langit, "Idul ge tah tukay." Na lê idul di tah i langit tukay. Na léan kaket i lun lê knean gasduk di langit. Na Ingala di langit léan man, "Idul tukay sulê gdèan." Na kidul langit ta tian fles tù di tah too fdatah. Na alo tua libun beg Ingala du ta too mdatah sa i langit. Na balò i swatan gatù, gagin na i fuyù ngaan. Ani sa i duen gumdà i langit ta too mdatah.

Byayung di Mtutung, là
dileam tafungan.

Ngà anuk

* * * * *

KO NA SIT

Satu du site Ko na lê Sit di dalanla
magu. Ta man i Ko di kane Sit, "E sambilà,
skuya ite." "Nè guskuyata?" man Sit. "Dini
mayeng ite di lam i dad sufè ani," man Ko.
"Na dét i fkahta?" man Sit. "Nè là matù

na kanen lifan," timel Ko. "Na, séé tā"
man Sit.

Na ta mdà ale mayeng, kun, magu di lam
i dee blatek i dad sufè. A, là mawag sa,
kun, gumayeng i Ko kanen ta gasdang i dad
fafakan di dad blatek; na ta gumnean kanen
ayé sa nan ta là gaflesan mayeng. Nā nayem
Sit kanen salngad landè sa i dad blatek du
tin fles.

A, na nè i Ko ta kamwak ftabeng di
kane Sit, manan, "E sàmbilà,, tnabengam àgu
du ta kfatigu ani. Gasdang i dad fafakgu
di dad blatek. Lifanam agu nan syanan
alògu mto. Yé kibò klifanam deg na galgu
fanlaufus nukat i dad to fye flafus ale
mimò, fye nun knaanam." "Na, syan too
glut i manam ani, nangam agu alo knakakéng,"
man Sit. "Ay, too glut ani sambilà," man
Ko. Na ta nwè Sit, kun, i Ko di
gugasdangan di dad blatek.

Na ani sa, kun, duen Ko fokifuh fa ta
gal talù, du mukat, kun, dad to fye gasil
ale mimò du fye nun knaan Sit.

I KAFI NA I FNU

Satu du mayeng fdanà i kafi di tah i
satu tukay lanaw. Na déé di lanaw teenan
i fnu magu dye, lê man magu ditù, mngabal
kakaanan di lanaw ayé. Na man i kafi di
kanen, "E fnu, dét i nimoam déé? Talà ge

glukas mnè di tukay lanaw ayé?" Man i fnu, "Basta kibògu, alo ani sa gadègu banwe gumnègu na alo banwe i dayengu. Landè gadègu lanaw gasngad ani." Lê tmimel i kafi na manan, "Fnu, ku aloam teen i bong lanaw dye di bali banwe, fanyalogu mayè ge milih ditù. Lanaw mabal na lê lanaw dee gkaan teenam ditù." Man i fnu, "Dét i kibògu sa milih ditù? Dét i kawag i lanaw manam ayé?" Man i kafi, "Là sa too gadlugan mawag." Lê talù i fnu, "Là lagi gafat agu ditù." Kabay man i kafi, "Ku mayè ge, nabeta ge ditù di bong lanaw atù, bay funa ite safnè." "Dét i kasafnèta?" man i fnu. "Ani nabeta ge mayeng na kabay balù dét i teenam nang nun tnataam, balù teenam i lanaw, lê i malbang banwe, nang ge talù, du ku talù ge, ta gumdàgu ftatek ge déé." "Na", man i fnu, "fye sa kasafnèta."

Mdà déé ta mdà ale mayeng. Ayé sa i gumagot i kafi i fnu di klulungan. Na nabe kafi fnu mayeng di tah i lanaw, na lê di tah i malbang banwe, na tikeng fnu, du man i nawan, "Ayé lanaw di gufdun alo lanaw

di tah i tanà." Ta laan gтайam i baan, na manan di ku kafi, "Flanekgu kafi, ayé too kaham agu di bong lanaw ayé." Man i kafi, "Di kasafnèta gine, balù dét i teenam, nang nun tnataan. Na ani du laam fanlinge i kasafnèta, na ta gumdaam malmo ani." Fdatah mayeng kafi na klon fablà di tah i batu na ftatekan fnu. Na déé ta gusen fnu du man i là kimen fnu di kasafnèla kafi.

* * * * *

Ta ditù, ta dini.

Mata

BLATIK FALI

Di kagatbuau i blatik fali ise ku blatik ale, gabay to, lagi na man i libun. Satu du i lagi ani flafus mligo, na di kdaan fanlaum yaanan di nangan tunda knaan di ltu du. "Tatim fatan kulêgu, kmaan dini di gumnè," i manan di yaanan. Kakelan ditù di gumligon fatakan di kayu i baloan na i fatukan. Na mligo i baloan na mbek i fatukan. Ye nimoan kanen mimò slungan na kudang. Kukatan di ta kaltu i du fanlingen ta ndè uni i balò na i basin mligo. Klon maye di sfo dalan teenan i yaan sammung alat na tungen. Ksitongan kanen na manan, "Too ge sè kando, man ta ge nangam tunda i knaangu; là ge flinge." Klon mdà tmagak kanen na i libun lê man mlalò kanen. Tiang i lagi ayé i agasan na i libun ayé snungan tungenan na lê i knaan neben ayé.

Tanbùla déé stafik masol na mnagad. Ku gal ale masol na ayé gal mkok éél di tungen nabe i libun ayé. Na man i lagi ayé, "Ku timto i fulung maye deg ná ayé i

mfun fye fali, na nè i là fulung maye deg
ndè falin." Na ayé duen sa i man i lagi
ayé.

* * * * *

Ulad ku mdu, lanaw ku
kifuh.

Igem